

KORNIZË ETIKO-LIGJORE PËR KONFERENCAT SHKENCORE ME PALË ORGANIZATORE AIDSSH

Kjo kornizë synon të garantojë integritetin shkencor, përdorimin e ligjshëm të dokumenteve arkivore, mbrojtjen e të dhënave personale dhe komunikimin e përgjegjshëm publik. Ajo nuk synon dhe nuk do të përdoret për të ndërhyrë në përmbajtjen shkencore, interpretimet, përfundimet apo lirinë akademike të autorëve.

1. Dorëzimi paraprak i materialeve

Çdo studiues duhet të dërgojë 3 (tre) ditë përpara datës së aktivitetit:

- tekstin ose përmbledhjen përfundimtare të kumtesës;
- prezantimin PowerPoint;
- dokumentet arkivore, fotografitë dhe materialet audiovizive që do të shfaqen;
- burimin dhe referencën arkivore të çdo dokumenti;
- informacionin përkatës mbi autorësinë dhe të drejtat e përdorimit.

Materialet do t'i nënshtrohen vetëm verifikimit juridik dhe institucional që lidhet me:

- statusin e dokumenteve arkivore për fonde arkivore të cilat nuk janë marrë nga AIDSSH;
- mbrojtjen e të dhënave personale;
- nevojën për anonimizim për fonde arkivore të cilat nuk janë marrë nga AIDSSH;
- të drejtën e autorit dhe të përdorimit;
- politikën institucionale të publikimit;
- mbrojtjen e të dhënave personale, jetës private dhe të drejtave të personave të identifikueshëm, sipas legjislacionit në fuqi;

Ky shqyrtim nuk përfshin vlerësimin apo ndryshimin e tezave, analizave dhe përfundimeve shkencore të autorit.

Nëse evidentohen çështje juridike ose të privatësisë, autorit do t'i kërkohet vetëm përshtatja e pjesës konkrete që krijon problem anonimizimi ose mosshfaqja e pjesës që krijon problem, në masën e nevojshme dhe proporcionale për respektimin e kërkesave ligjore.

2. Përdorimi i dokumenteve arkivore

Dokumentet e ish-Sigurimit të Shtetit duhet të trajtohen si burime historike të prodhuara nga një institucion represiv. Përmbajtja e tyre nuk konsiderohet automatikisht e vërtetë vetëm sepse ndodhet në një dokument zyrtar.

Në paraqitjen e tyre kërkohet:

- citimi i saktë i fondit, datës dhe kontekstit;

- dallimi ndërmjet faktit të dokumentuar, pretendimit të dokumentit dhe interpretimit të studiuesit;
- shpjegimi kritik i kategorive të regjimit, si “armik i popullit”, “agjent”, “bandë”, “diversant” ose “kontingjent”;
- shmangia e paraqitjes si fakte të provuara të akuzave të paverifikuara të Sigurimit;
- respektimi i kërkesave dhe kufizimeve ligjore që zbatohen për përdorimin, riprodhimin dhe publikimin e dokumenteve dhe të të dhënave që ato përmbajnë.

Kur identifikimi i personave nuk është i domosdoshëm për qëllimin e kerkimit shkencor ose të paraqitjes, të dhënat personale të personave të tretë trajtohen në përputhje me legjislacionin në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale dhe, sipas rastit, anonimizohen ose kufizohet publikimi i tyre. Vëmendje e vecante i kushtohet të dhënave që lidhen me jetën private dhe familjare, shëndetin, bindjet politike ose fetare, adresat si dhe të dhëna të tjera që mundesojnë identifikimin e personit.

Përgjegjësia individuale nuk mund t’u atribuohet familjarëve ose pasardhësve të personave të përmendur në dokumente.

3. Publikimi institucional i materialeve arkivore

Akresi ose përdorimi i një dokumenti arkivor për qëllime kerkimore nuk nënkupton automatikisht të drejtën për publikimin, riprodhimin ose shpërndarjen e tij. Çdo publikim institucional i dokumenteve arkivore në ekspozita, botime, faqen zyrtare, rrjetet sociale, Mediateke ose produkte të tjera publike i nënshtrohet verifikimit të statusit të dokumentit, kufizimeve ligjore, mbrojtjes së të dhënave personale dhe procedurave të miratimit të AIDSSH-se. Kjo procedure nuk cenon të drejtën e studiuesit për përdorimin dhe citimin e ligjshëm të materialeve në punën e tij akademike, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

4. Dëshmitë personale dhe historia gojore

Regjistrimi, publikimi ose ripërdorimi i një dëshmie personale kërkon pëlqimin e informuar të dëshmitarit.

Dëshmitari duhet të informohet:

- nëse dëshmia regjistrohet;
- ku do të ruhet;
- nëse do të publikohet e plotë apo pjesërisht;
- nëse do të përdoret në Mediatekë, në botime ose në materiale edukative;
- nëse emri dhe pamja e tij do të bëhen publike.

Dëshmitari mund të përcaktojë pjesët që nuk dëshiron të regjistrohen ose publikohen. Përvoja personale duhet të dallohet nga pohimet historike që kërkojnë verifikim dokumentar. Pëlqimi i informuar dokumentohet në formë të përshtatshme dhe përcakton qëllimin, mënyrën dhe shtrirjen

e përdorimit të dëshmisë, përfshirë regjistrimin, ruajtjen, publikimin dhe ripërdorimin e saj. Në mungesë të pëlqimit për publikim, dëshmia mund të përdoret vetëm në masën dhe për qëllimin për të cilin është dhënë pëlqimi.

5. Përfshirja në Mediatekë

Kumtesat, dëshmitë, intervistat dhe materialet audiovizive mund të propozohen për përfshirje në Mediatekën “Mësojmë nga e Kaluara”.

Përfshirja nuk është automatike. Autori, dëshmitari ose studiuesi mund të propozohet si kontributor, por materiali i nënshtrohet:

- vlerësimit shkencor dhe edukativ;
- verifikimit të burimeve;
- kontrollit juridik dhe të të dhënave personale;
- kontekstualizimit dhe redaktimit;
- verifikimit të të drejtave të përdorimit;
- miratimit sipas procedurave të AIDSSH-së.

Kur kontributi përmban dokumente arkivore të administruara nga AIDSSH-ja, propozimi ose pranimi si kontributor nuk zëvendëson procedurën dhe vendimmarrjen e nevojshme për publikimin institucional të dokumenteve.

6. Fotografimi dhe regjistrimi

Fotografimi dhe regjistrimi i veprimtarisë së konferencës për qëllime dokumentimi institucional dhe komunikimi publik kryhet në përputhje me njoftimin dhe rregullat e përcaktuara nga organizatorët. Për dëshmitë personale, intervistat dhe materialet që përmbajnë të dhëna personale kërkohet pëlqimi përkatës, kur ai është i nevojshëm sipas legjislacionit në fuqi.

7. Komunikimi publik dhe përgjegjësia individuale

Çdo studiues është i lirë të paraqesë qëndrimet, interpretimet dhe përfundimet e veta shkencore. Përgjegjësia për deklaratat publike, intervistat, postimet në rrjetet sociale dhe komunikimet me median është individuale.

Qëndrimet personale nuk duhet të paraqiten si qëndrime zyrtare të AIDSSH-së ose të institucioneve bashkorganizuese, përveç rasteve kur personi është autorizuar shprehimisht për këtë qëllim.

Në komunikimin publik kërkohet:

- dallimi ndërmjet faktit, interpretimit dhe hipotezës;
- respektimi i prezumimit të pafajësisë;
- shmangia e akuzave personale të pambështetura;

- mosnxjerrja e dokumenteve dhe deklaratave jashtë kontekstit;
- moszbulimi ose publikimi i paautorizuar i të dhënave personale, dokumenteve ose materialeve që nuk janë bërë publike dhe për të cilat ekzistojnë kufizime ligjore ose institucionale për përdorimin apo publikimin e tyre;
- verifikimi i autenticitetit të materialeve përpara shpërndarjes;
- respektimi i dinjitetit të viktimave, dëshmitarëve të kohës dhe personave të përmendur.

Komunikimi zyrtar për organizimin e konferencës, dokumentet e ekspozuara dhe veprimtarinë e institucioneve organizatore realizohet vetëm nga personat e autorizuar.

8. Diskutimi gjatë konferencës

Debati zhvillohet mbi bazën e respektit akademik dhe njerëzor. Pyetjet duhet të lidhen me temën dhe të formulohen në mënyrë të përmbledhur.

Në zhvillimin e konferencës respektohen standardet e komunikimit akademik, të drejtat e personave dhe kërkesat ligjore për mbrojtjen e informacionit.

Në këtë kuadër, nuk pranohen:

- gjuha fyese, denigruese ose diskriminuese ndaj të prekurve apo palëve të treta sipas përcaktimit të ligjit 45/2015 të ndryshuar, apo grupeve, në kundërshtim me legjislacionin në fuqi dhe standardet e komunikimit akademik;
- paraqitja si fakte të provuara e akuzave ose pretendimeve individuale pa verifikime të mjaftueshme ose prova;
- atribuimi i përgjegjësisë familjare ose kolektive;
- bërja publike, përfshirë gjatë diskutimeve nga salla, e të dhënave personale ose informacioneve të mbrojtura, kur publikimi i tyre nuk lejohet nga legjislacioni në fuqi;
- përdorimi i diskutimit për deklarata politike jashtë objektit shkencor të konferencës.

Moderatorët kanë të drejtë të ndërpresin ndërhyrjet që cenojnë këtë kornizë.

9. Zbatimi i rregullave dhe bashkëpunimi institucional

Respektimi i kësaj kornize është pjesë e përgjegjësisë së çdo pjesëmarrësi dhe e mirëbesimit mbi të cilin mbështetet bashkëpunimi ndërmjet institucioneve organizatore, studiuesve dhe partnerëve akademikë.

Kur konstatohet një problem juridik, etik ose i mbrojtjes së të dhënave, do të kërkohet fillimisht korrigjimi proporcional i materialit konkret.

Moszbatimi i rregullave mund të sjellë, sipas natyrës dhe rëndësisë së shkeljes:

- moslejimin e ekspozimit ose publikimit institucional të materialit problematik, që nuk përmbush kërkesat ligjore, kur çështja nuk mund të zgjidhet me një masë më pak kufizuese;

- mospërfshirjen e tij në aktet e konferencës ose në Mediatekë;
- ndërprerjen e regjistrimit ose shpërndarjes së materialit;
- vlerësimin e rastit nga strukturat kompetente të institucionit dhe marrjen e masave të përshtatshme në përputhje me natyrën e shkeljes dhe kuadrin ligjor e institucional në fuqi;

Çdo masë do të jetë e arsyetuar, proporcionale dhe e lidhur me shkeljen konkrete. Ajo nuk do të përdoret për të kufizuar kritikën, debatin shkencor ose lirinë akademike.

Me respekt,

Grupi organizator
AIDSSH

Shënim: Ky material u diskutua në mbledhjen e Autoritetit të datës 10.09.2026, ku organi kolegjal vendosi publikimin e tij në faqen zyrtare të AIDSSH-së, për konsultim publik.